

GODS ONDERRICHT

Johan Schep

GODS ONDERRICHT

Lessen uit de geloofschool van Abraham en Sara

Gods onderricht

Lessen uit de geloofschool van Abraham en Sara

Auteur: Johan Schep
Redactie: Hugo Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Eerste editie: 2023
Copyright: OudeSporen online uitgeverij

ISBN/EAN 978-94-91797-66-8
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*‘Door het geloof gehoorzaamde Abraham toen hij geroepen werd,
om uit te gaan naar de plaats die hij als erfdeel zou ontvangen;
en hij ging uit zonder te weten waar hij komen zou.’*

Hebreeën 11:8

Inhoud

1. Inleiding	8
2. Achtergrond en roeping	10
3. Gods les in het pelgrimschap	13
4. Gods les in de omstandigheden	15
5. Gods les in het omgaan met broeders	18
6. Strijd en een ontmoeting	20
7. Onderricht in Gods beloften	25
8. De les van het onafhankelijk handelen	28
9. Een nieuwe start	32
10. Persoonlijk onderwijs	35
11. Vriendschap met de wereld	38
12. Herhalingsles	41
13. Een pijnlijke les	44
14. Nieuwe kennis over God	49

15. Een loodzwaar eindexamen	51
16. Afscheid nemen.	56
17. Toegepast onderwijs	60
18. Slot	62
19. Persoonlijk getuigenis	67
20. Het waardevolste lespakket	71

1. Inleiding

Het is een groot avontuur om dit bejaarde echtpaar van 75 en 65 jaar te volgen in de Bijbel, die soms ook wordt genoemd 'Gods mensenboek'. Zonder kinderen kwamen zij tot de keuze om in de geloofsschool van de Heere te gaan wandelen (Gen. 12). Abram betekent: de verheven vader. Later ontvingen ze allebei nieuwe namen (Gen. 17). Abram werd Abraham, wat betekent: vader van vele volken; en Sarai werd Sara of Sarah, wat betekent: vorstin of prinses. De betekenis van de letter 'he' die ze erbij kregen, is de wortel van het woord voor God en voor genade. Ook toen zij die nieuwe namen ontvingen, hadden ze nog geen kinderen. Hun namen waren ook profetisch. Wij noemen hen voor het gemak Abraham en Sara.

Onze eerste les: In de Bijbel wordt het plotselinge verschijnen van God meestal voorafgegaan door een stiller, onopvallend werk van Gods Geest. Terwijl er iets verrassends is in het roepen van God, blijkt toch vaak dat Hij al veel langer met zo iemand bezig is. Onze tweede les: Laten wij nooit ophouden met leven! Laten wij ervoor zorgen dat de Heere altijd persoonlijk tot ons hart kan blijven spreken. De Heere vindt het heerlijk om zwakke mensen in Zijn dienst te gebruiken. Zij leunen met hun hele gewicht op Hem, en dan krijgt Hij alle eer. Onze derde les: God riep hen, omdat Hij in Zijn liefde begaan was met hun redding. Het was ook Gods verlangen om de wereld door hen te gaan zegenen. Dit is uiteindelijk volbracht, toen

de Heere Jezus – het Nageslacht van Abraham – voor de zonden van de mensen stierf (1 Joh. 2:2).

Hun leven is een voorbeeld voor alle gelovigen. Abraham is dan ook de vader van alle gelovigen geworden (Rom. 4:11). Een wandel met de Heere Jezus betekent dat je Hem gehoorzaamt ondanks je gevoelens, ondanks je omstandigheden en ook ondanks de gevolgen. Je vertrouwt de Heere en steunt niet op je eigen inzichten. De Heere Jezus is ook de Voorloper in ons leven (Hebr. 6:20).

- a. Zij gehoorzaamden de Heere, ook al wisten ze niet waarheen zij zouden gaan.
- b. Zij gehoorzaamden de Heere, ook al wisten zij niet hoe zij ouders van kinderen konden worden.
- c. Abraham gehoorzaamde de Heere, toen hem werd gevraagd zijn enige geliefde zoon Izak te offeren.

Het geloof is geen leven van uitleggingen, maar wel een leven met vele beloften. Er is hier ook een geheimenis. Waarom riep de Heere God Abraham op deze wijze, en Lot niet. Dat is een geheim dat verborgen ligt in Gods hart (Deut. 29:29). Alle opnieuw geboren gelovigen van het Nieuwe Verbond zijn ook geroepen (Joh. 20:21b). De Heere God vond diep in het hart van Abraham iets moois dat Hem bekoorde (Hebr. 4:13). Hij spreekt later over Abraham als Zijn vriend (Jes. 41:8). ‘U hebt Zijn hart trouw bevonden voor Uw aangezicht’ (Neh. 9:8).

2. Achtergrond en roeping

Familieachtergrond en roeping in vogelvlucht (Gen. 11:24-32).

Abraham werd geboren twee jaar na de dood van Noach, en hij leefde ca. 2008 na de schepping, dus in 2038 voor Christus tot ca. 2183 na de schepping, d.i. 1863 voor Christus. Hij was een zoon van Terah. Terah betekent uitstel. Abraham had twee broers, Nahor en Haran. Hij was getrouwd met Sara, zijn tien jaar jongere halfzus (dus ook een dochter van Terah, maar van een andere moeder). Haran verwekte Lot, die wees werd toen zijn vader stierf in Ur der Chaldeeën. Nahor, de jongere broer van Abraham, trouwde met zijn zus Milka. Zij was de dochter van hun broer Haran, dus een zuster van Lot en Jiska. Zij groeiden op als afgodendienaars (Joz. 24:2).

De Heere der heerlijkheid verscheen aan Abraham in Ur (Hand. 7:2). De Heere God riep hem alleen, en gaf de opdracht op reis te gaan (Jes. 51:2). Zijn vader Terah en hun neef Lot hadden zij niet mee moeten nemen, dat gaf veel problemen. De Heere God riep Abraham en Sara om als pelgrims te leven (Hebr. 11:9). De Heere God diende hen met Zijn genade. Hij zei niet: Jij moet, maar Ik zal. Het is een leven gericht van boven naar beneden, waarin God centraal staat. Het Joodse volk en vele andere volken zijn uit Abraham voortgekomen.

Toen Abraham al vele jaren in het land Kanaän woonde, kreeg hij bericht dat bij zijn broer Nahor acht zonen waren geboren. De jongste van deze acht was Bethuel. Bethuel was de vader van Laban en van Rebekka. Izak, de beloofde en geliefde zoon, trouwde dus met zijn achternicht Rebekka, en hieruit zijn Ezau en Jakob geboren. Ongeveer 170 jaar nadat Abraham in het land Kanaän was gekomen, trouwde Jakob met zijn nichten Lea en Rachel, de dochters van Laban (Gen. 22:20-24). Toen Sara dacht dat zij vanwege haar leeftijd geen kinderen meer kon krijgen, had Abraham op haar initiatief gemeenschap met hun slavin Hagar. Hieruit werd hun zoon Ismaël geboren. Abraham was toen 86 jaar oud (Gen. 16:15-16).

Toen Abraham 100 jaar oud was en Sara 90 jaar, werd Izak pas geboren (Gen. 21:7). Beiden ondervonden het wonder van de opstandingskracht. Sara stierf in het geloof en als een prinses op de leeftijd van 127 jaar. Daarna trouwde Abraham met Ketura. Uit dit huwelijk zijn zes zonen geboren (Gen. 25:1-5; 1 Kron. 1:32). Uit Abraham zijn dus acht zonen geboren. Niet lang na de dood van Sara trouwde Izak met Rebekka. Abraham was toen ruim 137 jaar oud. Abraham eindigde als vriend van God in het geloof. Onze afkomst hoeft onze toekomst niet te bepalen. De Heere Jezus is uit zijn nageslacht voortgekomen, en zo is de zegen tot allen gekomen. De Heere Jezus koos ervoor als Jood geboren te worden. Het heil is uit de Joden (Joh. 4:22).

De Heere God zei: Ik zal jouw naam groot maken. Ik ken geen van die voormannen van de toren van Babel, die een naam voor zichzelf wilden maken. Maar Hij zei tegen Abraham: Ik zal jou zegenen. Het is fantastisch om zelf gezegend te worden, maar nog beter om tot een

zegen voor anderen te zijn. In hun geloofsschool werden zij evenals wij ook getest.

Getuigend over de Heere Jezus in Israël, kreeg ik vaak de reactie van jongeren: 'Ik mag toch het geloof van mijn ouders en voorouders niet verloochenen?' Dan antwoordde ik altijd: Abraham verloochende ook het geloof van zijn voorouders, want zij waren afgodendienaars (Joz. 24:2). Hij koos ervoor in één God te geloven, en dat geloof bracht hem bij de Heere Jezus (Joh. 8:56). De Heere Jezus zei: 'Abraham, uw vader, verheugde zich erin dat hij Mijn dag zou zien, en hij heeft die gezien en heeft zich verblijd.' Wat een verrassing voor die jongeren!

3. Gods les in het pelgrimschap

De eerste test voor Abraham en Sara (Gen. 11:25-32).

Zoals wij hebben gezien waren Abraham en Sara als echtbaar geroepen, maar wij zien dat vader Terah en neef Lot ook zijn meegegaan. Het lijkt er zelfs op dat vader Terah de leiding heeft genomen, want als ze in Haran zijn gekomen wil hij niet verder; en Abraham en Sara blijven ook daar. Het gevolg is dat de Heere God verder zwijgt in Haran. Zij verliezen kostbare tijd en verzamelen veel spullen. Als Abraham en Sara gehoorzaam waren geweest, hadden zij zich veel onnodig verdriet bespaard. Is er iemand, die tussen jou en de Heere God in staat? Je kunt geen twee heren dienen. Het christenleven is ook een leven van afscheid nemen. Terah bleef achter in Haran en stierf daar.

Er zullen altijd mensen zijn die ons testen. Het christenleven is ook een leven van nieuwe perioden. Ik vind het zo bemoedigend, want wij lezen toch dat zij weggingen om naar het land Kanaän te gaan (Gen. 12:5). Zij gingen en kwamen aan in het land! De Heere, die de opdracht geeft, zal het ook vervullen. Abraham was om zo te zeggen een allochtoon. Het land was aan hem beloofd, zelfs al woonden er andere volken. Hij werd een Hebreër genoemd, wat betekent: Iemand die komt van over de Rivier en op doorreis is. Zij leefden voortaan als pelgrims.

Hoe herkennen wij een pelgrim? Een pelgrim herkennen wij aan zijn tent. Hij is altijd onderweg en bereid tot verandering. Wij herkennen pelgrims ook aan hun altaren. Dat betekent een leven in hechte gemeenschap met de Heere God. Abraham bouwde vier altaren:

1. Bij Sichem, wat schouder betekent, d.i. de plaats van kracht (Gen. 12:6-7).
2. Bij Bethel, wat huis van God betekent (Gen. 12:8).
3. Bij Hebron, wat gemeenschap of vriendschap betekent (Gen. 13:18).
4. In het land Moria, wat betekent: Jahweh zal voorzien, of door Jahweh uitgekozen (Gen. 22:2, 9). Wij als gelovigen hebben nu ook een altaar (Hebr. 13:10, 15).

Zij woonden tussen Bethel in het westen en Ai in het oosten (Gen. 12:8). Ai betekent 'ruïne'. Abraham wist en zag hoe God het plan van Babel had verijdeld (Gen. 11:4). God zoekt niet naar mensen die voor zichzelf een stad bouwen, zelfs niet als de toren naar de hemel wijst. Abraham verlangde naar de stad van God, het nieuwe Jeruzalem dat fundamenten heeft, waarvan Hij de Ontwerper en Bouwmeester is (Hebr. 11:10).

4. Gods les in de omstandigheden

De tweede test: overeind blijven in de wereld (Gen. 12:10-20).

Hier zien wij waar Abraham en Sara terechtwamen in hun geloofsschool. Er kwam een hongersnood in het land dat vloeide van melk en honing (Ex. 3:8; Deut. 8:8), het lang beloofde land waar zij samen in gehoorzaamheid naartoe waren gegaan (Gen. 12:10). Abraham had heel wat monden te voeden en hij dacht misschien aan de Nijl in Egypte. Daar heb je geen regen nodig. Hij besloot naar Egypte te gaan. Dat is volgens Jesaja 31:1 geen goed idee, want Egypte is een beeld van de wereld zonder God.

Abraham en Sara waren geroepen om tot zegen te zijn. Zij gingen op zendingsreis naar Egypte, maar wat lezen wij: Zij gingen naar beneden zonder gebed en laten hun altaar achter. Het ontvluchten van moeilijkheden is nooit een goed idee! Abraham verwijderde zich van zijn altaar (niet: afgod). Waar bleef nu zijn gemeenschap met de Heere God. Hij gedroeg zich heel anders en praatte ook anders. Hij werd egoïstisch. Zij hadden ook een leugen uit hun oude leven, die zij lang met zich meedroegen (Gen. 12:11-20; 20:11-13). Maar alles wat wij van ons oude leven meenemen, zal ons in problemen brengen. Daarom is het zo belangrijk om met al het zondige van ons verleden te breken.

Abraham vroeg van zijn vrouw dat zij zou zeggen dat zij zijn zuster was. Dit was een halve waarheid, want ze hadden dezelfde vader, maar niet dezelfde moeder. Het leven met de Heere is een leven zonder bedrog. Het gevolg was dat hij zijn vrouw Sara richting het paleis van de farao zag gaan. Wat moet hij zich slecht hebben gevoeld, maar toch zei hij niets. Zijn plan leek goed te slagen, want hij kreeg een bruidsschat en werd materieel gezegend. Dan lezen wij opeens: 'Maar de HEERE' (Gen. 12:17). Ja, Hij was er ook nog! Wat gebeurde er met de farao? Hij kwam in grote problemen en het was niet zijn eigen schuld, want hij was bedrogen. Abraham, die geroepen was om een zegen te zijn, werd hier tot een vloek. De gevolgen waren vreselijk. In Egypte lezen wij niet dat er iemand tot geloof kwam. Alles kwam aan het licht, want je oogst altijd wat je zaait. Maar de farao kreeg wel een verkeerd godsbeeld! Stel je voor dat Sara in verwachting was geraakt, of dat de farao Abraham had gedood.

Alle rijkdom die Abraham vergaarde in Egypte, werd later een probleem. Door het vee dat zij verkregen hadden in Egypte, kwam er ruzie tussen de herders van Lot en van Abraham. De ergste zonde die Abraham heeft bedreven was die met zijn slavin Hagar uit Egypte. Wat een nachtmerrie voor hen beiden. Die beslissing van Abraham hielp hun huwelijk zeker niet. Zij zijn nooit meer teruggegaan naar Egypte. Wij verliezen niet als wij vallen, maar als wij blijven liggen (Spr. 28:13). In het beloofde land hadden zij ook problemen, maar in Egypte waren die veel ingewikkelder.

Wat is het vertroostend hen later weer terug te vinden bij hun tent en hun altaar (Gen. 13:3-4). Daar riep Abraham de Naam van de Heere God aan. Wat moet het een vreugde zijn geweest voor God, toen

Abraham weer rekening met Hem hield. De gevolgen waren echter vreselijk. Hoe dacht de farao nu over Abrahams God? Was Hij een God, Die de farao strafte, maar Abraham beschermde.

Gelukkig luisterde deze farao! Later ontmoeten wij een andere farao, die niet luisterde. Hoe slecht liep het met hem en zijn leger af (Ex. 14:28). Na Israëls uittocht was Egypte geen wereldrijk meer.

5. Gods les in het omgaan met broeders

De derde test: materiële dingen die men op aarde verzamelt (Gen. 13).

Nu kreeg Abraham weer een voldoende, omdat hij bij zijn altaar leefde en in gemeenschap met God in het licht wandelde (Gen. 13:4). We lezen dat Abraham en Lot grote kudden hadden gekregen in Egypte. Het was geen zegen, want er ontstond ruzie onder de herders. Het is erg als broeders onenigheid met elkaar krijgen, vooral als het in tegenwoordigheid van ongelovigen gebeurt. Die onenigheid begon misschien al in Bethel, op de plaats die 'huis van God' werd genoemd.

Het initiatief om tot een oplossing te komen kwam van Abraham, die geen ruzie wilde. Hij sprak met Lot en gaf hem de eerste keuze wat het land betrof. Dat was niet gebruikelijk, want Abraham was ouder en Lot was gezegend door hem. Lot volgde zijn ogen. Het was Abraham wel gelukt om Lot uit Egypte te krijgen, maar niet om Egypte uit het hart van Lot te krijgen. Zijn keuze herinnerde hem aan de hof van Eden en aan het land Egypte (Gen. 13:10). Ezechiël zegt ook iets over Sodom (Ezech. 16:49-50).

Lot voelde zich thuis in Egypte, maar Abraham voelde zich thuis bij zijn altaar. Abraham noemde Lot zijn broeder, want dat was hij (Gen. 13:8; 2 Petr. 2:7). Toch konden zij niet samen in eenheid leven.

De ene werd een vriend van de Heere God (2 Kron. 20:7), maar de ander werd een vriend van de wereld. Wat Lot nu koos, maakte Abraham echter niet bezorgd, want hij leefde met Gods beloften. Lot had een tent, maar geen altaar. Zijn tent werd daarna ingeruild voor een huis te Sodom.

Wat miste Lot toch vele kansen! Hij had zoveel van Abraham kunnen leren. Lot trok eerst naar het oosten; dat was in de richting van Ai, wat ruïne betekent. Hij reisde verder naar een stad zonder God, naar Sodom. Hij eindigde zijn leven in een spelonk als een alcoholist, en als de vader van zijn eigen kleinkinderen. De oudste dochter noemde haar zoon Moab, wat respectloos betekent: 'van de vader'.

De Heere kwam opnieuw naar Abraham toe, nadat Lot van hem was weggetrokken. Hij kreeg rijke beloften. En geen grenzen zoals Lot, maar een weidse horizon, inclusief het oosten (Gen. 13:14-18). Lot zei: Ik zal nemen. De Heere zei tegen Abraham: Ik zal geven. Lot leefde voor het mogelijke, Abraham voor het onmogelijke. Maar hij kreeg te horen namens God: Sla je ogen op en kijk in alle windrichtingen. En ook: Sta op en ga het land door in zijn lengte en in zijn breedte. De aartsvader eindigde op een berg met een prachtig uitzicht bij de eikenbomen van Mamre (d.i. het vette), bij de plaats Hebron (d.i. gemeenschap, of ook wel vriendschap). Want dit is de overwinning, die de wereld overwonnen heeft: ons geloof (1 Joh. 5:4)!

6. Strijd en een ontmoeting

Wij hebben de broeders lief, en strijden voor hen in het geloof (Gen. 14).

Het leven van een gelovige die in het licht wandelt, is nooit saai! De ene dag zie je hem problemen oplossen. Dan zie je hem krijgsgevangenen bevrijden. Je weet nooit wat er in de toekomst zal gebeuren, maar je weet wel Wie de toekomst in handen heeft. Abraham had besloten dicht bij de Heere te leven, en dat verlangen had de Heere in zijn hart gelegd. Als je dicht bij de Heere God leeft, is het risico dan niet om wereldvreemd te worden? Heb je dan nog wel oog voor de mensen?

Het eerste en grote gebod is dat wij de Heere God moeten liefhebben met ons hele hart. Het tweede gebod is dat wij onze naaste moeten liefhebben als onszelf (Mark. 12:30-31). Als wij de Heere God dienen, dan moet dat toch ook zichtbaar zijn in het dienen van de mensen? Had Lot geen goede keus gemaakt? Hij ging toch dicht bij de mensen wonen? Kon hij daardoor niet meer voor hen betekenen dan Abraham, die in eenzaamheid zijn weg ging? Het is een bewuste keuze om dicht bij God te leven. Toen bouwde Abraham opnieuw een altaar (Gen. 13:18). Maar wij zien toch dat Abraham midden in het leven stond (Gen. 14).

Dit hoofdstuk vind ik leerzaam, want ook wij leven in deze wereld en er gebeuren allerlei dingen om ons heen. De wereldgeschiedenis is na de zondeval steeds erg bloedig geweest. Er zijn maar enkele jaren

geweest dat er nergens oorlog was, maar dan was er toch corruptie en geweld. In het eerste boek van Samuël staat ergens: ‘Er kwam opnieuw oorlog’. Hier vinden wij weer een oorlog, maar het was niet de laatste oorlog.

Wij ontmoeten Abraham hier in Genesis 14 eerst als toeschouwer. De situatie is als volgt: Kedor-Laomer had twaalf jaar lang geld ontvangen van de vijf steden. Tijdens het dertiende jaar wilden zij dat niet meer betalen, en de reactie liet niet lang op zich wachten. Kedor-Laomer en drie bondgenoten kwamen en vochten tegen de vijf koningen en overwonnen hen. Die vijf koningen waren in de meerderheid, en het was op hun eigen grondgebied. Zij leefden alleen in de stad, en herkenden hun eigen omgeving niet en vielen in de asfaltputten (Gen. 14:10). Zij werden overmeesterd en Lot en zijn familie werden ook meegenomen.

Ja, Lot die in de buurt van Sodom woonde, had zijn tent ingeruild voor een huis *in* Sodom (Gen. 14:12). Hun levenswijze was volgens Ezechiël trots en overdadig; zij zorgden niet voor de armen en leefden voor zichzelf (Ezech. 16:49). Lot kon ook niets voor Sodom doen en werd met alle anderen weggevoerd. Het had erger kunnen aflopen (Ps. 103:10). Een mooie waarheid is dat de Heere niet doet naar onze overtredingen; en Lot had een Abraham.

Nu blijkt dat Abraham door zijn wandel met de Heere God oog had voor de mensen. Hij had een bondgenootschap gesloten met Aner, Eskol en Mamre (Gen. 14:13). Een goede buurman is beter dan een verre vriend. Het is goed om vriendschap te sluiten met onze burens en met mensen die niet geloven, want hopelijk kunnen wij dan iets over het werk van de Heere God in deze wereld met hen delen. Als

een vluchteling aan Abraham komt vertellen dat Sodom is veroverd en dat Lot is weggevoerd, kan hij op zijn burens rekenen. Bovendien beschikt hijzelf over 318 getrainde mannen.

Abraham heeft een nuchtere kijk op het leven. Die boodschapper is één van de vele schakels zonder naam in de Bijbel. Die zijn als scharnieren in een deur. Ik denk ook even aan die man zonder naam, die aan Jozef de weg wees (Gen. 37:15). Of die Egyptische jongen zonder naam die David hielp (1 Sam. 30:11-12), of de waterdrager die de discipelen naar de bovenzaal begeleidde (Luk. 22:10). Mensen zonder naam, die toch een deel waren van Gods plan. Wees dus bemoedigd, want niets is tevergeefs. Mogelijk gebruikte de Heere Jezus het water van die man zonder naam om de voeten van de discipelen te wassen (Joh. 13:1). De woorden over onze zwakheid waarin de Heere verheerlijkt wordt, zijn een heerlijke waarheid (1 Kor. 1:26-31).

Terug naar Abraham. Wat mij raakt, is het liefdevolle hart van Abraham. Hij had ook kunnen denken: Lot was wel een probleem. En over die andere mensen: Het is goed dat zij weg zijn, daar knapt de buurt van op. Het moet hem aan het hart zijn gegaan dat Lot liefde voor de wereld had en dat de mensen van Sodom zich nog niet hadden bekeerd. Ik ben er bijna zeker van dat Abraham voor Lots familie en die mensen heeft gebeden! Hij reageerde in elk geval wel direct! Juist als je dicht bij de Heere God leeft, kun je meer voor anderen betekenen. Want dan verlangt je hart ook naar hun bekering. Deze gebeurtenis was Gods manier om Lot en de mensen van Sodom te disciplineren.

Abraham behandelde zijn neef met liefde, toen hij hem de eerste keuze gaf. Hij riskeerde nu zelfs zijn leven en overwon het kwade door het goede. Hij vocht niet om er zelf beter van te worden, maar eenvoudig omdat hij veel van hen hield. Dit had hen tot bekering kunnen brengen, maar dat gebeurde jammer genoeg niet. Na die strijd in het geloof had Abraham een ontmoeting met twee koningen in het Koningsdal. Hij voelde zich innerlijk aangetrokken tot de tweede koning, die als uit het niets verscheen. Zijn naam was Melchizedek, en die versterkte hem met brood en wijn. Uit dankbaarheid gaf Abraham hem de tienden en hij zag in hem ook zijn meerdere¹.

Zo leren wij dat de Heere God altijd voor ons zorgt, want pas daarna ontmoette hij de koning van Sodom. Die zei: Geef mij de mensen, maar houd de bezittingen voor uzelf! De strijd gaat hier op aarde om mensenzielen; en zoals de Heere God achter de koning van Salem stond, stond de satan achter de koning van Sodom. Abraham wilde niets te maken hebben met de koning van Sodom, en hij zei dat ook duidelijk. Wat ik mooi vind, is dat hij zijn overtuiging niet

1 Onder het oude of tijdelijke verbond was Aäron de eerste hogepriester, die het volk bij de Heere God moest brengen. Hij kon meevoelen met het volk, want hij was ook een slaaf geweest (Mozes niet). Maar hij was zondig en zwak, hij moest ook voor zichzelf offeren. Hij stierf en gaf zijn titel aan zijn zoon Eleazar (Num. 20:22-29). Wat méér is dan Aäron, is het hemelse priesterschap van Melchizedek, dat zonder zonde en eeuwig is. Dat bedoelde Paulus, toen hij schreef over het meerdere van het werk van Christus in Romeinen 5:8-10. Het kostte de Heere Jezus drie uur om onze zonden op Zich te nemen (2 Kor. 5:21). Het kostte Hem drie dagen om weer levend te worden (1 Kor. 15:4). Maar de laatste tweeduizend jaar dient de Heere Jezus ons vanuit de hemel als Hogepriester naar de orde van Melchizedek. Dat doet Hij door Zijn voorbede voor ons (Hebr. 7:25). En wij hebben ook een Voorspraak bij de Vader, dankzij onze positie in Christus (1 Joh. 2:1).

aan anderen oplegde. Hij kon in één dag miljonair worden, maar Melchizedek had iets veel beters.

Abraham leefde met de geestelijke zegen van de Heere God, en niet met de steekpenningen van de wereld. De koning van Sodom heette Bera, wat branden betekent. Lot boog voor die koning, en wij weten dat alles van Lot in vlammen opging. Abraham wilde geen schoenriem van die koning hebben. Zelfs dat zou zijn wandel negatief beïnvloeden. Abraham opende zijn hand eerst tijdens de strijd voor een wapen. Na de strijd sloot hij zijn hand voor de koning van Sodom, maar opende hij zijn handen en zijn hart voor de koning van Salem. Hij gebruikte wat Melchizedek zei, ook tegenover de koning van Sodom. Zo kon hij de verzoeking weerstaan (1 Kor. 10:13). Melchizedek is een prachtig schaduwbeeld van de Heere Jezus (Ps. 110:1; Hebr. 7). De Heere Jezus is een Raadgever als geen ander! Niemand is zoals Hij. Met die enkele woorden van Melchizedek wist Abraham precies hoe hij moest handelen en wat hij moest zeggen.

7. Onderricht in Gods beloften

Als wij geloven in Gods beloften, staan wij recht voor Hem (Gen. 15).

Na die overwinning vinden wij Abraham met twijfel en vrees in zijn hart! Dit gebeurt vaak na een geweldige tijd van overwinning. Hudson Taylor zei eens: Ik kan niet lezen en niet denken en zelfs niet bidden, maar ik kan nog wel vertrouwen! Hier zien wij dat de Heere God Zichzelf met drie bemoedigingen aan Abraham openbaart. Zijn Woord is de juiste weg om onze vrees en angst weg te nemen. Vrees en geloof kunnen niet in hetzelfde hart wonen. Wij lezen hier: 'Wees niet bevreesd, Abram' (vs. 1). Dat zegt mij dat de vrees overheerste in zijn hart.

Wat mij opvalt, is dat Abraham voor het eerst bij zijn naam wordt genoemd. Gods diepste verlangen is het hebben van een relatie met ons. Het is hartverwarmend dat de Heere diep in iemands gevoelsleven wil komen. Vrees niet, want Ik heb U verlost. Ik heb u bij uw naam geroepen (Jes. 43:10). De Heere God zegt hier: 'Ik ben voor u een schild'. Niet: Ik geef je een schild. Ik sta tussen al die vijandige koningen en jouzelf in. Ik zal altijd voor je zorgen en je beschermen. God zegt ook: 'Ik ben uw loon zeer groot'. De beloning van Abraham bestond niet uit de toejuichingen van mensen, maar

uit de goedkeuring van de Heere God. Dat is genade! De Heere God doet het werk en Abraham ontvangt genadeloon².

Het is ook de eerste keer dat in de Bijbel over geloof of geloven wordt gesproken (Gen. 15:6). En door het geloof brengen wij vreugde aan Gods hart (Hebr. 11:6). Abraham gaat voor het eerst werkelijk een persoonlijk gesprek aan met de Heere. Wat moet hij met loon, als zij geen kinderen hebben? Vergeet niet, dat de Heere God tegen Abraham heeft gezegd: Ik Ben. Dat is niet, Ik was of Ik zal zijn. Het kortste woord in de Bijbel is 'nu', of 'heden' (Hebr. 3:7). Nu wil Hij helpen! Abraham kijkt in zijn tent naar binnen en om zich heen, maar nog niet omhoog! Toen leidde de Heere God hem naar buiten! Dan pas zien wij de juiste verhoudingen. De Heere spreekt direct in zijn situatie. Dat brengt een groeiend geloof in zijn hart.

Abraham heeft de zegen van het vragen stellen ontdekt! Allereerst aangaande zijn kind en ook aangaande het Beloofde Land. Het lijkt of de Heere God hier op gewacht heeft. Nu is het de juiste tijd om te zien waaraan hij dat zal weten. Hij zegt: Haal mij een driejarige jonge koe, een driejarige geit een driejarige ram, een tortelduif en een jonge duif (vs. 9). Abraham haalde die en hakte ze in tweeën en legde ze links en rechts van het pad, dat gevuld werd met bloed. De duiven werden niet in tweeën gehakt. Zij zijn een schaduwbeeld van de Heilige Geest.

2 Abraham wordt hier bij name genoemd (vs. 1). Hij is de stamvader van het Joodse volk en van alle gelovigen (Rom. 4:11). Hij leeft nu in de heerlijkheid dicht in Gods nabijheid (Luk. 16:22). Hij heeft de dag van de Heere Jezus gezien (Joh. 8:56). Hij werd rechtvaardig verklaard en gaat de geschiedenis in als de vriend van God. Dit is de overwinning, die de wereld overwonnen heeft: ons geloof (1 Joh. 5:4).

Als twee vorsten een verbond sloten, werd dat bezegeld door dit ritueel en liepen ze samen tussen de stukken door. Zo werden drie begrippen duidelijk gemaakt. Het eerste was: zoals die twee delen een eenheid vormden, zo vormen wij een eenheid. Het tweede was: wie zich niet houdt aan het verbond, zal het vergaan als die dieren (Jer. 34:18). De derde gedachte toont ook iets van de ernst van het verbond: het heeft de dood van die onschuldige dieren gekost. Abraham wacht en jaagt de roofvogels weg. Hij wordt moe en valt in een diepe slaap; en dan overvalt hem een angstwekkende diepe duisternis.

Dan spreekt de Heere over de toekomst van zijn nageslacht en gebruikt Hij het woord: Weet wel, of 'Weet voorzeker'! Abraham slaapt en de Heere God sluit het verbond alleen. Hij wist dat Abraham zijn deel van het verbond niet kon houden. Angst komt uit ons hart, en twijfel komt uit ons hoofd. Het is een onvoorwaardelijk verbond, dat de Heere God met Abraham sluit. Een verbond sluiten werd toen ook 'een verbond snijden' genoemd. Het was een eenzijdig verbond. Het vuur van de rokende oven spreekt van God Zelf. Hij belooft het hele land aan zijn nageslacht te geven: vanaf de rivier de Eufraat, dit is de noordgrens, tot aan de rivier van Egypte in het zuiden (vgl. Ezech. 47:13-20). Deze openbaring van de Heere veranderde het hart van Abraham en hij werd bevestigd door het woord van God: 'Weet voorzeker'; en hierdoor kwam er een innerlijke rust in zijn hart.

8. De les van het onafhankelijk handelen

Abraham en Sara handelen weer in ongelof; dan zwijgt de Heere (Gen. 16).

Wij kunnen niet teren op het geloof en de heerlijke overwinningen van gisteren. En ongelof is rebellie! Dat gebeurt als onze wil rebelleert tegen Gods geïnspireerde Woord. Abraham was 86 jaar oud en hij had elf jaar met de Heere God gewandeld. Hij had al veel waardevolle lessen geleerd. Nu was het een tijd van wachten. Het is door geloof en geduld dat wij de beloften beërven (Hebr. 6:12).

Waarom wachtte de Heere zo lang met een kind voor Abraham en Sara? Hij wilde dat zij beiden verstorven waren, zodat zij allebei een opstandingservaring zouden meemaken (Rom. 4:19-21). Gedurende die tijd van wachten bouwde de Heere aan het geloof en het karakter van Abraham. Het feit dat je nu in gehoorzaamheid wacht, is wel een teken dat je wandelt in het geloof. Wie gelooft zal niet haasten.

Op een dag nemen Abraham en Sara een verkeerde beslissing. Het is een beslissing zonder gebed! Sara wist dat zij geen kinderen meer kon baren, maar haar man kon toen nog zaad produceren. De Heere had aan Abraham Zijn beloften van een erfgenaam gegeven. Sara trok Gods plan in twijfel en zei: 'Misschien' (vs. 2). Bij dat woord 'misschien' had bij Abraham een rood licht moeten gaan branden. Hij zou nooit naar een ander geluisterd hebben, maar dit idee kwam

van zijn geliefde vrouw Sara. Je begrijpt dat Abraham al jarenlang een wanhopige en verdrietige vrouw had aangehoord. In het hart van Sara leefde de gedachte dat zij dan via Hagar kinderen zouden krijgen. Zij was zo teleurgesteld. Zij kon het ook niet langer aanzien dat haar man geen vader zou worden. Abraham liet zich nu leiden door hun probleem, en door hun menselijke inzichten. Wat Abraham deed met Hagar, was de ergste zonde van zijn leven, maar het was wel legaal volgens de wetten van het land.

De Heere accepteerde Hagar echter niet als de tweede vrouw van Abraham. Hij blijft haar steeds de 'slavin van Sarai' noemen. Alles wat niet uit geloof is, is zonde (Rom. 14:23b). Zij lopen voor de Heere God uit en brengen zelf deze ellende over zich, waarvan wij tot op de dag van vandaag de gevolgen zien en merken. Ismaël werd naar het vlees geboren (Gal. 4:21-31). Als wij de wijsheid van de wereld volgen, zullen wij ruzie maken zoals de wereld dat doet. De harmonie was uit hun tent verdwenen. Hagar veranderde haar houding tegenover Sara, en gedroeg zich niet langer als een slavin. Abraham en Sara waren in de Geest begonnen, maar nu zien wij in hun leven de werken van het vlees. Zij hadden in verootmoediging naar het altaar moeten gaan en daar hun zonden moeten belijden. Maar Sara koos ervoor een deel van het probleem te worden; zij gaf Abraham de schuld en begon haar slavin slecht te behandelen.

Abraham ziet in dat dit een heilloze weg is en hij trekt zich liefdeloos naar Hagar terug. Hagar kiest ook ervoor een deel van het probleem te worden, door van hen weg te lopen. Dit hebben wij van Adam en Eva geleerd. Voor het eerst lezen wij hier over de Engel van de HEERE (vs. 7). Dat wijst typologisch op de Heere Jezus, de Gezondene van de

Vader. De eerste ontmoeting van de Engel in de Bijbel was hier met Hagar. Zij werd bij haar naam genoemd, maar kreeg ook te horen dat zij de slavin van Sarai was en die positie weer moest innemen³.

Zij kreeg ook te horen dat zij in verwachting was van een jongen, en dat zijn naam Ismaël zou zijn. Verder werd haar verteld dat hij tot een groot volk zou worden, maar ook dat hij een wilde ezel van een mens zou zijn, die veel vijanden zou hebben. Hagar staat als slavin voor al diegenen die misbruikt en gebruikt worden in deze wereld. Bij de Heere God is er geen aanzien van de persoon. De Engel van de Heere ging niet naar Abraham of naar Sara, maar wel naar Hagar. Haar 'woestijnreis' bracht haar in direct contact met de Heere God, en zij leerde dat Hij alle dingen ziet en hoort. Daarom is het goed ons verdriet bij Hem uit te storten. De bron waar zij de Engel ontmoette, kreeg de naam Lachai-Roï, d.i. 'de Levende Die naar mij omziet' (vs. 13-14). De Engel had haar ook gezegd wat zij verder moest doen. Dat was rechtsomkeer maken en zich onderwerpen aan het gezag van

3 De Heere God stelt belangrijke vragen aan de mens. Zijn eerste vraag aan Adam was: Waar ben je? De tweede vraag was: Wat heb je gedaan? De derde en de vierde vraag vinden wij hier: 'Waar kom je vandaan en waar ga je heen?' Deze vragen zijn heel actueel voor ons, die evenals zij op weg zijn naar onze eeuwige bestemming (Gen. 3:9; 4:9; 16:8). Hoe zal Sara zich gevoeld hebben, toen zij hoorde dat Hagar met de Engel van de Heere had gesproken? Zij moet het excuus van Hagar aanvaard hebben. Sara misdroeg zich niet meer tegenover Hagar, want zij was zich terdege ervan bewust dat de Heere alles goed in de gaten hield. Abraham moet blij geweest zijn met de terugkeer van Hagar. De nakomelingen van Ismaël zijn uitgegroeid tot een groot volk, dankzij Abraham. Zijn nakomelingen komen voor in het latere plan van God. Zij brengen bijvoorbeeld Jozef naar Egypte (Gen. 37:25). Gods genade is altijd groter dan de zonde, en Hij komt ten slotte altijd tot Zijn heerlijke doel.

haar meesteres. Zij moest haar positie als slavin opnieuw innemen. Hagar voelde zich weer waardevol en haar leven had een bestemming.

9. Een nieuwe start

In de geloofsschool is er ook een nieuwe start (Gen. 17).

Er waren dertien jaren voorbijgegaan, waarin de Heere God niets tegen Abraham had gezegd. Hij was nu negenennegentig jaar oud, en het was een winterperiode geweest voor hem. Zij wisten dat hun lichamen verstorven waren. Dan breekt opeens de lente weer aan, en verschijnt de Heere God aan Abraham. Hij noemt Zichzelf in vers 1 de Almachtige (El-Sjaddaj).

God verandert ook hun namen. Iedere naam heeft een betekenis en van elke naam kunnen wij wat leren⁴. Het betekent een nieuw begin, en een stap vooruit! Abraham zwijgt in verwondering; en bij de Heere God zijn er geen verwijten en geen vermaningen over het verleden. De Heere vraagt hen om voor Zijn aangezicht te wandelen en vooruit te zien. Abraham hoort dat zijn nageslacht vruchtbaar zal zijn en dat zij het Beloofde Land zullen ontvangen als een eeuwig bezit.

Dan gaat de Heere God verder met de woorden: ‘En wat u betreft’ (vs. 9). Er zijn dus toch twee partijen in het voorheen gesloten

4 Namen geven iets rijks weer. Denkt u of jij wel eens eraan dat wij een nieuwe naam zullen ontvangen. Onze nieuwe naam geeft de relatie met de Vader en de Zoon aan. De Heere Jezus schrijft op ons de naam van Zijn God; en bovendien de naam van de stad van Zijn God. Dit houdt verband met onze pelgrimsreis naar die toekomstige stad. En eveneens Zijn nieuwe naam, de enige Naam van de Heere Jezus Christus (Openb. 2:17; 3:12).

bloedverbond. Wat is Abrahams deel dan van dit verbond? Hij moet zich laten besnijden en al wie mannelijk is bij hem. Het is een uiterlijk teken van een innerlijke realiteit. Abraham moest leren dat het vlees geen vrucht voor de Heere God kan voortbrengen, daarom moest het mes erin. Het wegnemen van de voorhuid betekent het oordeel uitspreken over ons vlees. Zij moesten de voorhuid ook begraven. Degene die weigerde zich te laten besnijden, moest gedood worden.

Abraham moest leren de Heere God te gaan geloven en niet meer te letten op zijn afgestorven lichaam (Rom. 4:19). Wat de les van de besnijdenis inhoudt, leren wij later in andere Bijbelgedeelten. De nadruk ligt altijd op de besnijdenis van het hart. Niet ik, maar Christus leeft in mij (Ex. 4:26; Deut. 10:16; Joz. 5:19; Jer. 4:4; Hand. 7:10; Rom. 4:11; Fil. 3:3). Het was het teken van Abrahams rechtvaardigheid door het geloof (Rom. 4:5). De besnijdenis heeft uiteindelijk met het sterven van de Heere Jezus te maken (Kol. 2:11; Hebr. 10:20).

Bij het verwekken van Izak, deed Abraham wat hij niet meer kon. Bij Ismaël was Abraham niet besneden, maar bij het verwekken van Izak wel. De Heere zegt twaalf keer: 'Ik zal'. Abraham moest evenals wij leren te doen wat hij in eigen kracht niet kon. Sara zou worden gezegend en uit haar schoot zouden koningen van volken voortkomen (vs. 16).

Abraham lachte bij zichzelf in ongeloof en dacht weer terug aan Ismaël. Hij keek terug op zijn zondige daad. De Heere zei beslist: Niet terugkijken, maar vooruitkijken! De naam van zijn tweede zoon moest Izak (d.i. lachen) worden genoemd (vs. 21). Het hoofdstuk begon met ongeloof, maar later kwam bij hem de verwondering, de

dankbaarheid, en het gehoorzame geloof terug (Gen. 17:23). Er staat hier: 'op diezelfde dag, zoals God tot hem gesproken had'. Door zijn gehoorzaamheid als een oude man werd hij een vriend van God. Een gezegde van broeder Anne van der Bijl was: 'Ik hou ervan om datgene te doen, wat ik niet kan'!

10. Persoonlijk onderwijs

Abraham en Sara groeien in hun relatie met de Heere God (Gen. 18).

Abraham deed een middagslaapje. Dat is wel eens een geestelijke zaak om te doen. Opeens kwam er bezoek van drie mannen, en Abraham en Sara waren gastvrij. Stel je eens voor dat hij zijn tentdoek niet had opgeslagen, dan hadden zij veel gemist (Hebr. 13:2). Wij kunnen ongemerkt engelen op bezoek krijgen. Hier waren het twee engelen en de Engel van de Heere, de Heere Jezus, bij de eiken van Mamre. De bezoekers gaven Abraham een prachtige gelegenheid om hen te dienen: een oude man die heen en weer rende en hen diende met een nederig en vreugdevol hart.

Omdat Abraham trouw was, werd hij een kanaal van zegen voor zijn vrouw en voor zijn familie. Sara had ook een belangrijke rol in het plan van de Heere God en de redding van de wereld. Ze was 89 jaar oud en had haar aandeel. Ze was nog steeds een aantrekkelijke vrouw; dit kwam ook doordat Abraham haar als een prinses behandelde (1 Petr. 3:1-7). De Engel van de Heere was de hele weg uit de hemel gekomen, om hun te vertellen dat zij een jaar later de lang verwachte baby zouden krijgen. Op dat moment lachte Sara nog in ongeloof, ook al zei ze van niet. Het antwoord was: Zou er iets te wonderlijk zijn voor de Heere (vs. 14)? Natuurlijk niet! Sara zou dat ervaren, want haar zoon werd precies op de aangegeven tijd geboren.

In het begin van het hoofdstuk zagen wij Abraham heen en weer rennen. Het was leuk voor mij om in Israël door te geven dat Abraham ook niet koosjer at. Zij aten namelijk vlees en melk (vs. 8). Na de maaltijd zien wij hem stilstaan. Het is goed om in de juiste balans te dienen. Abraham diende een wereld die verloren was, en hij diende bovenal met zijn voorbede (vs. 23-33). Het gevolg was dat hij meer wist over de toekomst van Sodom dan al de mensen die daar woonden, zelfs de burgemeester. Wij die geloven, weten meer dan alle heersers over de toekomst van de wereld, door op onze knieën te bidden en de Bijbel te lezen over de toekomstige dingen. Abraham werd dan ook een profeet genoemd (Gen. 20:7). ‘Voorzeker, de Heere HEERE doet niets tenzij Hij Zijn geheimenis heeft geopenbaard aan Zijn dienaren, de profeten’ (Am. 3:7).

Het gebed van Abraham was gebaseerd op het rechtvaardige karakter van de Heere God (Gen. 18:25). Hij wilde niet dat de rechtvaardige omkwam met de goddeloze. Iedere gelovige is van grote waarde. Denk ook aan Paulus, die als de kapitein eindigde tijdens zijn zeereis en door zijn aanwezigheid op dat schip alle opvarenden redde (Hand. 27:44). Niemand beseftte dat het oordeel over Sodom kon worden gestopt door de aanwezigheid van tien rechtvaardigen. De Heere God doet oneindig veel meer dan wij kunnen bidden of beseffen. Lot en zijn familie werden toch gered.

Habakuk kende deze geschiedenis en riep daarom uit: ‘Denk in Uw toorn aan ontferming’ (Hab. 3:2). De Heere Jezus is God, en Hij is eeuwig Dezelfde (Hebr. 13:8). Hij vertroost allen die geloven. Als Gods oordelen over de aarde komen, worden wij vertroost door de wetenschap dat wij de Heere Jezus tegemoet gaan, zodat wij niet

in het oordeel komen (1 Thess. 4:13-18). Het Nieuwe Testament spreekt vaak over Zijn wederkomst en onze vereniging met Hem. Evenals Henoch werd thuisgehaald vóór het oordeel (Gen. 5:24), en Noach en zijn gezin via de ark veilig in de nieuwe wereld kwamen, zo mogen wij uitkijken naar de komst van onze Heere uit de hemel (1 Thess. 1:10). Hij kan niet liegen en heeft dit Zelf beloofd (Joh. 14:3-4). Dit bezoek aan Abraham door de Engel van de Heere is een mooi voorbeeld voor de nieuwtestamentische gelovige, in wie de Heere Jezus woont en Zich ook geheel thuis voelt (Ef. 3:16).

11. Vriendschap met de wereld

In het leven van Lot voelt de Engel van de Heere Zich niet thuis (Gen. 19).

Lot had het ver gebracht in Sodom, hij zat in de poort. Dat betekent dat hij één van de stadsbestuurders was geworden. We zien allerlei tegenstellingen tussen Abraham, die een vriend van de Heere God was, en Lot die een vriend van de wereld was. Toen de drie mannen bij Abraham kwamen, zat hij in de opening van zijn tent. Lot zat in de poort van Sodom. Abraham was een pelgrim op aarde, en keek uit naar de hemelse stad.

Lot was een van de bestuurders van een bijzonder wereldse stad. Zijn hart was in Sodom, lang voordat zijn lichaam daar was. Die liefde voor de wereld had Lot gekregen, toen hij met Abraham in Egypte was (Gen. 13:10-11). Dat moet een zware last geweest zijn voor Abraham. Ik ken mensen die vóór hun bekering aan anderen verkeerde adviezen gegeven hebben, en zich daar nu verantwoordelijk voor voelen.

Abraham kreeg bezoek toen het licht was, maar Lot ontving de twee engelen tegen de avond – zonder de Engel van de Heere erbij. Lot was gastvrij net zoals Abraham, en wij zien hem ook een maaltijd voor hen aanrichten (vs. 3). Het huis van Abraham gehoorzaamde hem op zijn woord, maar het gezin van Lot lachte hem uit. De mannen van

Sodom wilden seksuele gemeenschap hebben met zijn gasten. Lot bood nota bene zijn twee dochters aan, die nog maagd waren. Hij noemde dit soort mannen zelfs zijn ‘broeders’.

Lot had geen tent en geen altaar; en als het niet in de Bijbel stond, zouden we ons kunnen afvragen of hij een gelovige was (2 Petr. 2:7). Bij Abraham kwamen de engelen een vreugdevolle boodschap brengen. Bij Lot was het een boodschap van oordeel.

Abraham was tot zegen voor de wereld. Lot had geen geestelijke invloed in zijn huisgezin, noch in de stad. Zijn vrouw was materialistisch en ongehoorzaam. Ze keek achterom en werd een zoutpilaar. Zijn dochters eindigden met hun oude vader in een grot. Zij voerden hem dronken en hadden gemeenschap met hem. Zo werd Lot de vader van zijn kleinkinderen. De invloed van Sodom was te zien in zijn twee dochters. Zij gaven hem twee zonen: Moab (d.i. van mijn vader) en Ammon (d.i. van het volk), die later vijanden van het Joodse volk werden. Lot had zijn hart en zijn bezittingen in deze wereld, maar alles ging in rook op.

Maar we vinden ook Gods genade. Ruth kwam uit het nageslacht van Moab. Ruth zien wij terug in het geslachtsregister van de Heere Jezus (Matt. 1:6). Het is een feit dat de vernietiging van Sodom een voorbeeld is van Zijn rechtvaardige oordeel op de dag van de Heere (2 Petr. 3:10). De bewoners van die steden deden hun dagelijks werk en toen kwam plotseling het oordeel, evenals in de tijd van Noach (Matt. 24:37-39).

Hoe is het met ons? Leven wij met Zijn volle vrede, zoals Abraham? Of zullen wij gered worden als door vuur heen, zoals Lot. Of zullen

wij omkomen door het komende gericht? Maak nu je keuze, want de Heere Jezus wordt een toornig Lam genoemd (Openb. 6:16). Het oordelen is gelukkig Zijn vreemde werk (Jes. 28:21). De Heere vergeeft en zegent graag (Ps. 86:5; Ef. 1:3).

12. Herhalingsles

Abraham en Sara kijken weer alleen naar de uiterlijke omstandigheden (Gen. 20).

Wij maken zelf onze vrienden en vijanden, maar de Heere God bepaalt wie onze burens zijn. Burens kunnen tot grote zegen zijn, maar zij kunnen ons ook problemen geven. Als wij aan Abraham denken, moeten wij niet vergeten dat hij lange perioden had waarin hij gewoon in de dagelijkse routine leefde. Hij moest voor zijn vrouw en voor een tiener zorgen. Ook was hij een boer met veel knechten. Er waren ook burens, waarmee hij rekening moest houden.

Wij kunnen ons in dit hoofdstuk afvragen: Wie is nu de gelovige? Abimelech was een man van karakter. Abraham niet, want hij was weer aan het liegen (vs. 2)! Wat is het toch erg dat wij in tijden van onzekerheid snel in dezelfde zonden kunnen vervallen en zelfs liegen. Waarom zondigde Abraham? Omdat hij ook een zondige natuur had. Hij was weliswaar door het geloof rechtvaardig verklaard, maar niet omdat hij zonder zonde was. Hoewel hij een nieuwe naam had, was zijn oude natuur niet veranderd. Voor iedere zonde is er een 'landingsbaan'.

Abraham woonde eerst in Hebron bij zijn altaar, maar nu was hij in het land van de Filistijnen. Hij woonde nog wel in het Beloofde Land, maar hij bevond zich in een kwetsbare positie. Abraham werd bang en hij vergat dat de Heere God de Almachtige is. Het probleem

was dat Abraham en Sara die zonde niet hadden veroordeeld in Egypte. Het was een besluit uit hun oude leven in Ur (vs. 13). Als een huwelijk in stand wordt gehouden door een leugen, is het in een slechte staat.

Abimelech was een man met integriteit. Het was bijzonder dat de Heere God tegen hem sprak. Toch was Abimelech een verloren man, en moest Abraham voor hem bidden. Ondanks het verkeerde gedrag van Abraham veranderde zijn positie niet en nam de Heere het voor Zijn gelovige vriend op. Abimelech verkeerde onder het oordeel van de Heere God. Als gelovigen zondigen, is dat veel erger dan wanneer ongelovigen zondigen. Niemand zondigt succesvol! Het waren maar een paar seconden dat zij die leugen vertelden, maar het was slecht zaad en bracht wrange vrucht voort.

Toen Abimelech merkte dat Abraham belangrijk was in de ogen van de Heere, veranderde dat zijn houding tegenover hem. De vrouwen in Gerar werden genezen en hun moederschoot werd weer geopend. Dat gebeurde pas nadat Abraham voor hen had gebeden. Dat moet wel diepe indruk hebben gemaakt. Abraham leerde door schade en schande de les: Vrees voor mensen spant een strik, maar wie op de Heere vertrouwt is onaantastbaar (Spr. 29:25). Hij biechtte de list op die zij vroeger hadden bedacht.

Abimelech zei ironisch tegen Sara: Ik heb uw broer (niet: uw man) duizend zilverstukken gegeven om het weer goed te maken, voor u en voor allen die bij u zijn. U bent vrijgepleit (vs. 16).

Later sloten Abimelech en Abraham een verbond met een eed te Berseba (Beersheva) en hier plantte Abraham een tamarisk

(Gen. 21:31-33). Dat is veelzeggend, want de tamarisk groeit langzaam en heeft veel bladeren. Abraham dacht nu wel aan zijn nageslacht, dat in de schaduw van die sterke boom zou kunnen rusten.

13. Een pijnlijke les

In de geloofsschool houdt de Heere God altijd woord (Gen. 21:1-21).

Abraham en Sara kregen hun langverwachte baby precies op de beloofde tijd. Het leven van Sara was ook gepaard gegaan met veel pijn en verdriet. Nu is het eindelijk voorbij, want de baby is geboren en Sara is eindelijk moeder geworden. Nu lachte Sara van blijdschap, dit had de Heere God haar geleerd. De Heere God vervult niet al onze wensen, maar wel altijd Zijn beloften. Eerst lachte Sara in ongeloof, maar nu achtte zij de Heere betrouwbaar.

Izak werd geboren, maar het gebeurde niet in eigen kracht, zoals bij Ismaël. De Heere bezocht haar en zag naar haar om (vs. 1)! Ook Abrahams lichaam was afgestorven. Toen Abraham gemeenschap had met Hagar, was hij een onbesnedene en was het een daad in eigen kracht. Toen Izak geboren werd, was hij een besnedene en verwekte hij hem door Gods opstandingskracht. Izak werd naar de Geest geboren, en zijn geboorte bracht vreugde. Dat wordt van Ismaël niet gezegd. Vandaag leven de gelovigen in de Heere Jezus door Zijn krachtige opstandingsleven, dat in hen werkt (Rom. 8:11).

De geboorte van Izak was een stap vooruit, op weg naar de vervulling van Gods plan en de verzoening van de wereld. Het begon allemaal met de geboorte van die kleine baby. Ook wij die geloven in de Heere Jezus, vormen een deel van Zijn plan met de wereld. Als wij ons

verslagen voelen of onbelangrijk, denk dan even na over dat bejaarde stel van honderd en negentig jaar oud. Ons geloof en Gods vele beloften gaan altijd hand in hand.

Nu wil ik naar de Galatenbrief gaan, want zij waren ook gelovigen in de Heere Jezus (Gal. 2:16). Paulus gebruikt hier het leven van Abraham en Sara als een leerzaam voorbeeld. Het is belangrijk er rustig naar te kijken. Het gaat om enkele mensenparen. Allereerst kijken wij naar de twee zonen: Ismaël en Izak. De ene was een kind van de slavin, genaamd Hagar, en de andere een kind van de vrije, van Sara (Gal. 4:22-31). Paulus gebruikt het leven van Ismaël om ons een belangrijk principe in te prenten. Ismaël was naar het vlees geboren, want Abraham was toen nog niet afgestorven. Zo is het ook met de eerste geboorte uit onze aardse ouders. Toen Izak werd geboren, konden zij in eigen kracht geen kinderen meer krijgen. Izak werd naar de Geest geboren. Als je de Heere Jezus aanvaardt, is er een geboorte van boven en krijg je deel aan het leven van de opgestane Christus (Joh. 3:3; 1 Kor. 6:17). Dat is het werk van de Heilige Geest.

Izak is een schaduwbeeld van een kind van God, niet alleen door zijn geboorte, maar ook door de 'vreugde' die hij teweegbracht. Ismaël bracht die vreugde niet. De oude natuur kan geen geestelijke vrucht voortbrengen. Na de borstvoeding kreeg Izak vast voedsel. De nieuwe geboorte is niet het einde, maar het begin. En wij moeten ons voeden met Gods Woord. Het moment dat de moeder de baby niet langer aan de borst laat drinken, is niet gemakkelijk. Maar het is wel beter, want dan leert de baby zelf te eten.

Dat was het moment waarop Ismaël de spot dreef met Izak (vs. 9). Vlees en Geest zijn altijd in conflict met elkaar (Gal. 5:16). Ismaël

was al een jongeman. Maar Sara zag dat de zoon van Hagar, de Egyptische slavin, aan het spotlachen was om Izak. Eerder zagen wij dat Abraham in het geloof lachte en dat Sara eerst in ongeloof lachte, maar later van blijdschap. De spotlach om haar zoon, de toekomstige erfgenaam, kon zij niet verdragen. Sara zei tegen Abraham: Jaag die slavin en haar zoon weg. Deze zoon zal niet erven met mijn zoon! De Heere bevestigde het (vs. 12). Abraham gehoorzaamde en pas daarna kwam de harmonie weer terug in hun tent.

Het volgende mensenpaar wordt gevormd door Sara en Hagar. Sara zat er eerder naast, toen zij Abraham vertelde dat hij een kind moest verwekken bij Hagar. Nu heeft zij gelijk, als zij zegt dat Hagar en Ismaël weg moeten gaan. Er was geen andere oplossing. Paulus ziet dit in Galaten 4 als een allegorie tussen de wet van Mozes en de genade van God. Sara staat voor het hemelse Jeruzalem, dat van boven komt. Hagar staat voor het hedendaagse aardse Jeruzalem, dat in slavernij is met haar kinderen. De ware gelovigen zijn gezegend met alle geestelijke zegening. Zij leven niet langer onder de slavernij van de wet.

Het conflict kon op drie manieren worden opgelost, maar Sara had het bij het juiste eind. Izak kon worden weggestuurd, maar dan zouden zij Gods beloften verwerpen. Izak en Ismaël konden samen verder leven, maar dat zou conflicten blijven geven. De oplossing die overbleef, was om Hagar en Ismaël allebei weg te sturen en Izak alleen als erfgenaam te erkennen. Hagar was erbij gevoegd naast Sara. De Heere begon niet met de wet, maar met de genade. Hagar was een slavin, en zo is de wet een tuchtmeester om het volk Israël onder controle te houden en bij de Heere Jezus te brengen (Gal. 3:24-25).

De wet was gegeven om de zonde zichtbaar te maken, maar de wet kon ons niet verlossen en geen geestelijk leven geven. De genade dient de wet niet, maar de wet dient de genade. Gods genade redt ons zonder werken van de wet.

Hagar had nooit een zoon mogen baren. De wet kan niet geven wat de Heere Jezus ons kan geven, namelijk nieuw leven en een erfenis. Alle zegeningen komen tot ons door de genade (Sara) en door het geloof (Abraham). De slavin Hagar bracht een slavenzoon voort. De wet van Mozes produceert slavernij, en een zwaar juk (Hand. 15:5). Hagar en Ismaël moesten worden weggestuurd, opdat Izak kon leven als de erfgenaam. Izak was gehoorzaam en hij ging zelfs als volwassen man later op het altaar liggen (Gen. 22:2). Hagar is nooit meer getrouwd. De Heere gaf de wet op stenen tafelen aan het Joodse volk, en niet aan de nieuwtestamentische gemeente. De wet is nu in ons hart geschreven; en doordat de Heere Jezus in ons woont, Die de wet heeft vervuld, kunnen wij door de Geest de wet houden. De geboden zijn *beloften* geworden (2 Kor. 1:20).

Het was pijnlijk om de slavin en haar zoon vaarwel te zeggen, maar het was Gods gebod. En Abraham en Sara moesten gehoorzamen om de echte vrede weer terug te krijgen. De Heere God ging echter wel met Hagar en Ismaël mee, want Ismaël was een zoon van Abraham. De Heere gaf opnieuw beloften aangaande de toekomst van Ismaël: hij zou tot een groot volk worden. Maar zij verdwaalden in de woestijn en hadden geen water meer. Zij waren zonder hoop, Hagar was de beloften vergeten. Ismaël moet het zich wel herinnerd hebben, want hij riep de Heere God aan. God hoorde zijn geroep en Hij redde hen beiden.

Hagar en Ismaël zijn voorbeelden van de vele mensen die door deze wereld dwalen. We zijn het hun verschuldigd het Goede Nieuws te brengen, de blijde boodschap dat de bron van het levende water niet ver weg is. De Heere is liefdevol en genadig voor allen die Hem aanroepen. Vergeet nooit dat de Engel van de Heere eerst aan Hagar verscheen! De spotter Ismaël riep kort daarna tot de Heere God. De Heere zag en hoorde hem huilen. Hij verhoorde zijn gebed direct en hun ogen werden geopend voor de waterbron.

14. Nieuwe kennis over God

In de geloofsschool wordt Abraham opnieuw een vredestitcher (Gen. 21:22-34).

Abimelech zag dat de Heere met Abraham en Sara was en dat Hij hen had gezegd. 'God is met u bij alles wat u doet' (vs. 22). Dit vind ik geweldig van Abraham. Hij stond weer op na de beproevingen van het voorgaande hoofdstuk en ging weer verder. Wij merken wel dat Abimelech nog verwond was door het verkeerde gedrag van Abraham en dat hij bang was opnieuw bedrogen te worden. Het is makkelijk een vriendschap en menselijk vertrouwen te beschadigen, en het kan lang duren tot het vertrouwen terug is. Het is bemoedigend dat hij zijn vriendschap toonde en een persoonlijk gesprek aanging.

Nu kon Abraham beginnen over de waterputten, die door zijn knechten waren gegraven, maar die door de knechten van Abimelech met geweld waren afgenomen. Abimelech wist er niets van, en nu was het de beurt van Abraham om geschenken te geven. Water is belangrijk in het Midden-Oosten, en voor het eerst kocht Abraham een stukje land en sloot hier een verbond en noemde de bron Berseba, d.i. put van de eed. Abraham herken je door zijn altaren, zijn tent en de vele bronnen die hij groef.

Er komt een nieuwe Naam bij voor de Heere God, namelijk El Olam, d.i. de eeuwige God (vs. 33). Abraham kende de Heere God reeds als God de Allerhoogste (El Elyon), en God de Almachtige (El Sjaddaj).

Nu krijgt God in zijn aanbedding een nieuwe naam, om hieruit te gaan leven. Het is belangrijk dat wij meer van de Heere Jezus te weten komen, opdat wij Hem beter kunnen dienen en aanbidden (Fil. 3:10).

Wat een bemoediging is dit: Onze God is de eeuwige God. Hij was er reeds voor mijn probleem, en Hij zal er zijn na mijn probleem. Bronnen en bomen komen en gaan, maar de Heere God zal altijd blijven bestaan. De eeuwige God had een eeuwig verbond met Abraham gesloten. Het land Israël was een eeuwige erfenis. Als dank plantte Abraham een boom die veel schaduw gaf. Het was een eigen plek voor de Heere God en voor zijn nageslacht. Bij die bron en die boom bouwde hij opnieuw een altaar, en hij riep daar de eeuwige God aan. De Almachtige had ingegrepen om Zijn Woord gestand te doen. Hij was werkelijk hun Schild geweest.

15. Een loodzwaar eindexamen

In de geloofsschool van Abraham en Sara volgen nog zwaardere testen (Gen. 22).

Laten wij kijken naar Abraham en de testen die ze achter de rug hebben. Allereerst die familietest. Zij faalden toen, want zij waren alleen geroepen (Jes. 51:2). Daarna de hongertest. Zij faalden weer; ze gingen naar Egypte en lieten hun altaar achter. De vriendschapstest volgde ten aanzien van hun bezittingen. Abraham slaagde, want hij liet Lot als eerste kiezen. Hij slaagde ook voor de test om in het geloof voor Lot te strijden. Daarna kwam de welvaartstest. Hij slaagde weer en zei „Nee” tegen de koning van Sodom.

Daarna faalde hij in de volgende test met Hagar, om rustig te wachten op de Heere God. Hij wilde de Heere een handje helpen. Hij slaagde wel in de daaropvolgende test om Hagar en Ismaël weg te sturen! Al deze testen kwamen van de Heere Zelf. Al die beproevingen werden niet aan hen gegeven om hen weg te doen, maar om hen te versterken. De Heere God vroeg dit niet van Lot, omdat de oude natuur sterk in zijn leven regeerde.

Nu ontmoeten wij hier weer Abraham, Sara en Izak. Hun leven is vredig en harmonieus geworden. Hagar en Ismaël zijn weggegaan en er is een verbond gemaakt over de waterbron die nu Abrahams eigendom is. Dan komt de laatste test, en de Heere God wilde meer

van Zijn hart kwijt. Hij verlangde naar een hechtere relatie met Abraham en noemde hem bij zijn nieuwe naam. Ook wilde de Heere zijn geloof in de opstandingskracht, die hijzelf beleefd had, testen. Abraham zei 'Hineni', dat is: 'Zie, hier ben ik' (vs. 1)! Dit is de roep van een slaaf aan zijn meester. Hij wist niet wat hem te wachten stond. Daarna hoorde hij de woorden: 'Neem toch uw zoon, uw enige, die u liefhebt, Izak' (vs. 2).

Abraham was gehoorzaam geweest en had Ismaël weggestuurd. De Heere kwam er ook niet meer op terug. Hij sprak nu over zijn enige zoon, die hij liefhad. Hier lezen wij voor de eerste keer in de Bijbel het woord 'liefhebben'. Abraham moest naar de berg Moria gaan, d.i. 'de Heere leert'. Het is de bergrug waar later Jeruzalem en de tempel zijn gebouwd (2 Kron. 3:1). Het is ook de plek waar Golgotha zich bevindt. De opdracht was: Ga daar je zoon offeren.

Maar Izak was de enige schakel in de Messiaanse lijn. Wat kan er in Abraham zijn omgegaan? Bedoelde de Heere God werkelijk dat het kostbaarste wat hij bezat, moest worden geofferd? Wat moest hij tegen Sara zeggen, als hij alleen terug kwam? Wij kunnen niet altijd Gods hand begrijpen, maar wij kunnen altijd Zijn hart vertrouwen. Al Gods wegen zijn moreel verantwoord. De Kanaänieten offerden hun babies aan de Moloch in de Kidron-vallei, en daar moest Abraham langs lopen op weg naar de berg Moria. Abraham wist dat de Heere God mensenoffers haatte (Deut. 18:10). De omringende volken kenden deze gewoonte wel (Deut. 12:31).

En dan toch dit aparte gebod? Mogelijk kwam de gedachte bij hem op: Dit kan ik niet doen! Even meedenken: Hoe was Izak op de wereld gekomen? Zij hadden toen Gods opstandingkracht in hun

lichamen ervaren. Abraham gehoorzaamde nu ook, en dit was de grootste daad van gehoorzaamheid in zijn leven. Hij ging vroeg in de morgen op weg! Nu zien wij wat er drie dagen later gebeurde. We lezen hier ook een nieuw woord, en dat is het woord 'neerbuigen' of 'aanbidden' (vs. 5). Wij lezen ook telkens: 'Zo gingen zij beiden samen'. Die twee gingen verder. Abraham zei tegen zijn knechten: Wij gaan samen aanbidden en wij zullen samen terugkomen.

De vraag van Izak was: Waar is het lam? Het antwoord was: De Heere God zal Zichzelf voorzien van het lam voor het brandoffer (Jahweh Jireh). Aan de ene kant gingen vader en zoon de berg op. Aan de andere kant klom die ram omhoog. Zij ontmoetten elkaar boven op de top. Het hout wordt wel vijf keer genoemd. Ik denk dat het een beeld is van onze zondenlast. Abraham legde het hout op zijn enige geliefde zoon, en dat doet mij denken aan de Heere Jezus (2 Kor. 5:21). In de hemel moet men met spanning hebben toegezien. Drie dagen lang hebben zij hen gevolgd. Iedere keer als Abraham naar zijn zoon keek, denk ik, keek de hemelse Vader naar Zijn enige geliefde Zoon.

Wij weten dat Abraham diep in Gods hart mocht kijken. Izak had weg kunnen rennen. Abraham had het mes kunnen vergeten, maar er was totale gehoorzaamheid van de kant van Abraham en ook totale overgave van de kant van Izak. Plotseling werd de stilte verbroken en riep de Engel van de Heere: Abraham, stop! De Heere God wilde alleen maar weten of Abraham meer van Hem hield dan van Izak. Er is altijd een 'daarna' in de weg van het lijden, want de Heere God gebruikt het nooit tevergeefs!

Wat zien wij hier? De opstanding van Izak uit de doden (Hebr. 11:18-19), en ook die mooie woorden: De Heere zal erin voorzien! Er was geen lam, maar een ram die vast zat in het struikgewas. Vader en zoon trokken samen het beest uit de dorren. Zie je die stukjes doorn nog op zijn kop, en doet dat niet denken aan de doornenkroon? De ram stierf in de plaats van Izak. Voor Jezus was er geen plaatsvervanger. Maar op de berg van de Heere zal erin worden voorzien!

De hele Bijbel gaat over het Lam van God. De vraag in het eerste Testament was steeds: Waar is het Lam? Johannes de Doper gaf pas het antwoord: Zie, het Lam van God (Joh. 1:29), met daarna de bijzondere woorden: 'dat de zonde van de wereld wegneemt'. En de schrijver Johannes eindigt in het boek Openbaring met de woorden: Waardig is het Lam, wanneer het gaat om het eigendomsrecht op deze wereld (Openb. 5).

Wat een zegen was de gehoorzaamheid van Abraham en van Izak! Er volgde een nieuwe goedkeuring van Gods kant. De zoon was weer levend geworden. Er was ook een nieuwe zekerheid, en een nieuwe naam voor de Heere God: Jahweh Jireh. Aan het einde van het hoofdstuk horen wij nog een andere naam. Die van Izaks toekomstige bruid, namelijk Rebekka (Gen. 22:23). De Heere werkt aan de ene kant van de wereld, maar ook elders.

Na het altaar in Genesis 22 lezen wij niets meer over Izak, totdat in hoofdstuk 24 het initiatief van vader Abraham volgt om een bruid te zoeken voor zijn geliefde zoon Izak door middel van de knecht van wie de naam niet wordt genoemd. Dit is een prachtig beeld van Christus, Die na Zijn vrijwillige sterven op het kruis van Golgotha

voor onze zonden ter beloning Zijn eigen bruidsgemeente kreeg. Na Pasen komt Pinksteren.

De toekomstige bruidegom Izak vinden wij in het veld en hij gaat zijn bruid mediterend tegemoet in Genesis 24. Dit is het langste hoofdstuk van het boek Genesis. Ten slotte had Abraham ook een diepere liefde voor de Heere God gekregen. Want hij wist dat zijn nageslacht net zo talrijk zou zijn als de sterren aan de hemel en als het zand van de zee. Wanneer de Heere Jezus over de hemel spreekt, noemt Hij die plek de schoot van Abraham (Luk. 16:22).

Abraham is dicht in de nabijheid van de Heere God gekomen door zijn daad van gehoorzaamheid. Zover bracht Hij hem en zijn zoon, en als vrienden gingen zij de lijdensweg die uiteindelijk naar de opstanding voerde. Abraham zag de Heere Jezus toen al in een vergezicht (vgl. Joh. 8:56). Hij begreep iets van de weg van het lijden, de weg van dood en opstanding, met als beloning de bruid. Het is kostbaar als de Heere God de ruimte krijgt om de diepste motieven van ons hart te testen. Laten wij dan ook zeggen: Zie, hier ben ik.

16. Afscheid nemen

In de geloofsschool komt er ook een tijd om te sterven (Gen. 23; 25:1-18).

Er is een tijd om geboren te worden en een tijd om te sterven. Een goede naam is beter dan goede olie, en de dag van de dood is beter dan de dag van iemands geboorte (Pred. 7:1). Salomo bedoelt niet dat het beter is om te sterven dan geboren te worden, maar dat je een naam krijgt en moet opletten wat voor spoor je achterlaat. De namen van Abraham en Sara dragen ondanks alles een liefelijke geur.

Wij ontmoeten Sara hier aan het einde van haar leven, en wij leren hoe wij ook in het geloof kunnen sterven. Ze was een goede vrouw geweest voor Abraham en een goede moeder voor Izak. Zij had haar fouten, maar die hebben wij allemaal. Zij wordt een vorstin genoemd en krijgt een plaats in de galerij van de gelovigen (Hebr. 11:11). Abraham wist dat zij in goede handen was, want ze stierf in het geloof. Petrus noemt haar als het voorbeeld van een gelovige vrouw (1 Petr. 3:1-6). Paulus gebruikt haar als een illustratie van de genade van de Heere God (Gal. 4:21-31). Sara is als vorstin de enige vrouw in de Bijbel, waarvan de leeftijd wordt genoemd (vs. 1). Ze stierf in Hebron. Tot op heden kun je haar graf bezoeken. Abraham huilde en rouwde over zijn vrouw. Wij zien geen tranen toen hij Hagar en Ismaël wegstuurde. Het is belangrijk tijd te nemen om te rouwen over hen die wij liefhebben. Het rouwen en huilen is een

middel om het gebroken hart te laten genezen. Rouw moet er zijn, maar nooit zonder hoop!

Abraham hield veel van zijn vrouw en hier worden voor het eerst zijn tranen genoemd. Na het rouwen pakt Abraham het leven weer op (vs. 7). Er staat zo mooi: ‘Toen stond Abraham op’. De tranen zullen eens ophouden als de Heere Jezus Zelf die van onze ogen zal afwissen (Openb. 21:4). Abraham voelde hoe zijn leven één met haar was geweest. Hij kende haar al vanaf zijn tiende jaar. Abraham heeft haar altijd bewonderd om haar schoonheid. Zelfs nu liggen die mooie lijnen nog in haar gezicht. Zij was haar man trouw gevolgd, toen de Heere hem had geroepen in Ur. Zij ging ook mee naar Egypte, waar Abraham een egoïstisch besluit had genomen en alleen aan zichzelf had gedacht.

Jarenlang had zij gewacht op een kind en zij onderging de vernederingen van de kant van Hagar. Wat was zij intens dankbaar toen zij merkte dat zij eindelijk in verwachting was, en wat een vreugde had Izak haar gegeven. Ook denken we aan haar moeite met Ismaël, die Izak bespote tijdens de maaltijd die Abraham voor hem had aangericht (Gen. 21:8-9). Wonderlijk dat de Heere toen Sara beter kon bereiken dan Abraham, Zijn vriend. Zij was geestelijk ook meegegroeid. Zo heeft de Heere veel aan haar getoond en Hij noemde Zichzelf ook de God van Sara. Zij zou als een vorstin begraven worden. Haar graf zou hun eigendom zijn, en zij werd begraven in het Beloofde Land. Dit stukje land van Abraham was dus een graf voor zijn eigen vrouw. Hij betaalde teveel, maar deed zaken met de Hethieten in eerlijkheid en oprechtheid. Abraham had respect voor haar lichaam. Er staat wel zeven keer dat zij werd begraven. Abraham trouwde daarna met

Ketura en had nog zes zonen (Gen. 25:2, 4), maar de beloofde erfenis ging alleen naar Izak.

Uiteindelijk stierf ook Abraham. Hij had honderd jaar lang met de Heere in het geloof gewandeld en was Zijn vriend geworden (Gen. 25:7). Al die jaren had hij uitgezien naar de hemelse stad, en nu werd zijn verlangen vervuld. De Heere God had hem door het leven gedragen; en wanneer hij zondigde, beledigde hij zijn zonden en keerde naar de Heere God terug. Dan mocht hij ook weer verder. Hij stierf op hoge leeftijd en werd in vrede vergaderd tot zijn voorgeslacht. Hij liet zijn materiële rijkdom aan zijn familie na, met name Izak, en zijn geestelijke rijkdom ook aan ons die in de Heere Jezus geloven (Gal. 3:14).

Abraham sterft op de gezegende leeftijd van 175 jaar. Zijn sterven staat zo mooi beschreven in Genesis 25:8. Abraham gaf de geest en stierf in hoge ouderdom, oud en van het leven verzadigd, en hij werd vergaderd tot zijn voorgeslacht. Het is mooi geweest, zijn aardse leven is voorbij. Er zijn geen woorden van angst voor het sterven, want Abraham sterft in het geloof en hij weet zeker dat hij naar Gods huis mag gaan (vgl. Joh. 14:3). Zijn achterkleinzoon Jozef geeft ook een voorbeeld, als hij tegen zijn halfbroers stellig zegt: Ik ga sterven (Gen. 50:22). Er komt voor ons allen ook een dag, als de Heere Jezus nog niet terugkomt, dat ons aardse leven voorbij is; en allen die geloven weten dat Hij ernaar verlangt ons Zijn heerlijkheid te tonen (Joh. 17:24a).

Toch is bij Abraham zijn rol op aarde ondanks zijn dood nog niet uitgespeeld. Met name tijdens de rondwandeling van de Heere Jezus wordt Abrahams vreugde in de Heere Jezus, en Abrahams schoot

voor de gelovigen genoemd (Joh. 8:56; Luk. 16:22). Paulus is ook vol van Abraham in de brief aan de Romeinen en die aan de Galaten, waar hij genoemd wordt als de vader van allen die uit het geloof gerechtvaardigd worden (Rom. 4:11); en zijn zegen voor de hele wereld is aan ons gegeven (Gal. 3:14). Wat het meest tot onze verbeelding spreekt, is zijn rol als geloofsgetuige in Hebrëeën 11 en 12. Abraham is iemand die als voorbeeld gegeven is en die ons wijst op de overtreffende trap van een rijk gezegend leven, dat in de Heere Jezus nu al op aarde te vinden is.

Abraham laat ook een duidelijk erfenis / getuigenis achter, dat we kunnen typeren als: 'Gered door het geloof alleen'. Zijn geloof werd gekenmerkt door zijn goede werken; en hij bouwde overal waar hij woonde een altaar en kwam daar ook voor zijn geloof uit. Hij gaf dit door aan de wereld, het Joodse volk en ook andere volken. Het is door het Joodse volk dat wij de juiste kennis van de Heere God hebben gekregen, en bovenal hebben wij door het Joodse volk de Heere Jezus gekregen. Het heil is uit de Joden (Joh. 4:22). Abraham staat ook in het eerste vers van het Nieuwe Testament. De Heere God had hem beloofd dat door zijn Nageslacht de wereld zou worden gezegend. Hij heeft zoals altijd Zijn Woord gehouden! De Heere Jezus is de Redder, de Heiland van de wereld (Joh. 4:42). Er is maar één Abraham en één Sara geweest in de wereldgeschiedenis. Voor God telt ook iemand zoals u, jij en ik.

17. Toegepast onderwijs

De werkmans sterft, maar Gods werk gaat door tot op de Messias (Gen. 24).

Nog even terug naar de nog levende Abraham. Abraham nu was oud en hoogbejaard en de Heere God had hem in alles gezegend (vs. 1). Er bleef echter nog één zorg over in het hart van Abraham: Izak, die bijna 40 jaar oud was. Wat zou er gebeuren als Abraham sterft? Zou hij een vrouw nemen uit de buurt? Dan zou hij zich kunnen wenden tot de afgoden van de Kanaänieten te midden van wie zij woonden. Moest Abraham iets doen, of moest hij het aan de Heere God overlaten? Als hij iets deed, zou hij dan de Heere niet voor de voeten lopen? Die vragen moeten door hem heen zijn gegaan.

Eindelijk nam hij de vrijmoedigheid iets te ondernemen. Hij riep zijn knecht (zonder naam) in zijn tent. De eerste vraag van de knecht was: Maar als die vrouw nu niet mee wil gaan? Waarop Abraham antwoordde: Het is beter voor Izak om alleen te blijven dan dat hij met de verkeerde vrouw trouwt. De knecht zweert dat hij Izak niet zal meenemen naar Paddan-Aram en gaat op weg. Hij gaat dezelfde reis terug die Abraham en Sara eens maakten. Het was makkelijker als Izak was meegegaan, maar de knecht nam zijn verantwoordelijkheid en gaf die direct door aan de Heere God. Hij wist dat de woorden van Abraham juist waren: De Heere God zal Zijn engel voor u uit sturen (vs. 7)!

Gods leiding is één van de vele beloften in Gods Woord voor ons verdere leven (Spr. 3:5-6). Dit is het langste hoofdstuk in het boek Genesis, de geschiedenis van een man die zijn vrouw krijgt uit Gods hand. De schepping wordt beschreven in 31 verzen, maar 67 verzen zijn er gewijd aan het huwelijk van Izak en Rebekka⁵. Rebekka nam een besluit zonder dat zij haar toekomstige bruidegom had gezien. Zij had Abrahams knecht met zijn geschenken gezien. Dat was genoeg om in het geloof de beslissing te nemen, die haar hele leven veranderde. Zij kon vastberaden zeggen: Ik zal meegaan (vs. 58).

Wat een schitterend beeld is dit van allen die door hun geloof in de Heere Jezus de Heilige Geest als onderpand hebben ontvangen (Ef. 1:13; 2 Kor. 5:5). Wij wandelen samen met de knecht zonder naam, de Heilige Geest Die zondaars bij de Heere Jezus brengt en Die in ons woont (Ef. 4:30), totdat wij de Heere Jezus van aangezicht tot aangezicht zien. Er is één Naam die wordt grootgemaakt, die van de Heere Jezus. Dat is Zijn grote verlangen. Wij horen dat duidelijk in Zijn gebed: Vader, Ik wil dat waar Ik ben ook zij bij Mij zijn die U Mij gegeven heeft, opdat zij Mijn heerlijkheid zien (Joh. 17:24). Het is weer een verhaal achter een verhaal. Het getuigenis van Jezus is de geest van de profetie (Openb. 19:10b).

5 Er zijn twee huwelijken, die voor 100% door de Heere God bij elkaar zijn gebracht. Dat is het huwelijk van Adam en Eva, want er was toen geen andere vrouw om te kiezen; en het huwelijk van Izak en Rebekka. Dat wil niet zeggen dat zij er niet aan moesten werken. Zij moesten leren om samen te bidden (Gen. 25:21). Er is een periode geweest dat Izak en Rebekka zover uit elkaar waren gegroeid door het voortrekken van hun kinderen, dat Rebekka zelfs geen vreugde meer in het leven had (Gen. 27:46).

18. Slot

Om over na te denken en te genieten.

Watchman Nee heeft eens gezegd dat het niet voldoende is om de God van Abraham te kennen. Ook niet alleen de God van Izak, of de God van Jakob. Maar de God van Abraham, van Izak en van Jakob. In Abraham werd God vooral als de Vader geopenbaard. Abraham werd de vader van vele volken, de vader van de besnedenen en van de onbesnedenen (Rom. 4:11-12). In Izak zien wij de Zoon, Die Zichzelf ten offer gaf en als beloning Zijn bruid ontving. En in Jakob, die van nature een bedrieger was zoals wij, zien wij het krachtige werk van God de Heilige Geest. Hij haalde Jakob van heel ver, en bracht hem dicht bij God. Jakob eindigde, terwijl hij leunde op zijn staf en God aanbad (Gen. 49; Hebr. 11:21). Als gelovigen roepen wij God aan als de Vader van onze Heere Jezus Christus (Ef. 1:3).

Abraham was dus een schaduwbeeld van onze hemelse Vader, Die een bruid zocht voor Zijn geliefde Zoon. Izak was een beeld van de gehoorzame Zoon, Die vrijwillig op het altaar ging liggen en gewillig via de knecht een bruid liet zoeken. De knecht zonder naam is een prachtig beeld van de Heilige Geest. Het is belangrijk te lezen dat de knecht nooit over zichzelf sprak, maar altijd over zijn meester en over de verlangens van de meester. Dat zegt de Heere Jezus in de bovenzaal precies zo over de Heilige Geest (Joh. 15:26). De knecht had een dienend hart.

De juiste vrouw voor Izak was niet egoïstisch. Rebekka gaf niet alleen de knecht, maar ook de dorstige kamelen te drinken (Gen. 24:14). Dat betekende ca. 100 liter water per kameel. Zij nam ook een vast besluit om mee te gaan, hoewel zij de bruidegom nog nooit had gezien – maar wel de knecht met zijn prachtige geschenken. Zij werd onderweg ook niet verliefd op die knecht. Dit is een prachtig beeld van de gelovige, die de Heere Jezus nu in het geloof mag volgen. Wij hebben de knecht, een beeld van de Heilige Geest met al Zijn geschenken, ontvangen in ons leven. Maar wij wandelen in het geloof, totdat wij onze hemelse Bruidegom ontmoeten. Dat is het heerlijkste leven dat er is (Joh. 20:29).

Izak ontmoette Rebekka in het veld bij de bron Lachai-Roï, d.i. 'de Levende Die naar mij omziet'. Hij ontmoette zijn bruid in de avondschemering. Als de Heere Jezus Zijn gemeente komt halen, zal het geestelijk gezien al donker zijn in de wereld. De knecht vertelde alles aan zijn meester, en toen zat zijn werk erop. Rebekka trouwde met Izak en zij kreeg alles wat Izak bezat. Hun leven was één geworden. Wij zijn door het geloof verenigd met Christus (1 Kor. 6:17; 2 Kor. 8:9). Zijn toekomst is onze toekomst. Eens zullen wij de Heere Jezus als de hemelse Bruidegom ontmoeten; dan is het werk van de Heilige Geest voltooid. De eerste keer dat wij het woord halleluja horen in het boek Openbaring, is nadat Babylon is geoordeeld. Dat is het boze wereldsysteem waarin wij nu leven (1 Joh. 5:19; Openb. 17:1-19:7).

God is dus de God van Abraham, van Izak en van Jakob. Door de aartsvaders leren wij de principes van het geloofsleven. Hij is dezelfde God van verschillende mensen en van meerdere generaties. Door Abraham begon het herstelwerk van de Heere God op aarde. Door

het geloof had Abraham de dag van de Heere Jezus gezien, en hij had zich erin verheugd. In Izak zien wij het beeld van de gehoorzame Zoon, de Man Die rijk geboren is. Izak werd geboren door de kracht van de Heilige Geest; hij was hierin ook een type van de Heere Jezus. Het leven van Izak bestond uit het genieten van de rijke erfenis die hij van zijn vader had ontvangen. Zelfs de waterputten waren door zijn vader gegraven. Alles wat Abraham besliste en sprak, vond Izak goed. Zie je ook die eenheid tussen de Vader en Zoon (Joh. 10:30)? Als gelovigen hebben wij nu alle geestelijke zegening ontvangen en zijn wij volmaakt in Christus (Ef. 1:3; Kol. 2:10). Wij zijn hemelburgers geworden en zijn nu al met de Heere Jezus geplaatst in de hemelse gewesten (Ef. 2:6-7; Fil. 3:20).

Jakob is een beeld van ons allen, zoals wij als natuurlijke mensen worden geboren. Maar wij kunnen wel veranderd worden door de werking van de rijke, inwonende Geest (Rom. 8:29). Wij zien de worsteling al tijdens zijn geboorte, toen hij de hiel van zijn broer Ezau vasthield. Hij beraamde van alles en kreeg ook van alles gedaan. Jakob bedroog zijn broer, zijn vader en zelfs Laban. Later werd hijzelf bedrogen en moest hij jarenlang werken voor zijn geliefde bruid. Hij wilde maar één vrouw, maar kreeg er vier. Hij ondervond de tucht van de Heilige Geest in zijn leven. Hij kreeg nooit vrij spel. Iedere Jakob ontmoet zijn Laban.

Zelfs zijn gebeden waren in het begin op hemzelf gericht (Gen. 28:20-22). De nacht bij de rivier de Jabbok was het mooiste moment van zijn leven, toen hij oog in oog met de Heere God kwam te staan en niet stierf (Gen. 32). Jakob wilde de zegen ontvangen, maar hij was gebroken door zijn worsteling met God. Dat is prachtig!

Hij kreeg een nieuwe naam en werd Israël genoemd, dat betekent 'strijder met God'. Een nieuwe naam betekent een nieuw begin. Hij noemde die plaats Pniël, d.i. 'aangezicht van God'. Jakob kreeg nu de uitdaging om Ezaü na al die jaren te ontmoeten. Hij kreeg eerst een bemoediging bij Mahanaïm, wat betekent: twee legers, of twee kampen. Wij gaan niet alleen door het leven! Wij hebben Zijn genade met ons en Zijn vrede in ons hart. Het liep goed af met de verzoening, en Ezaü zei: 'Ik heb veel, mijn broer'. Maar Jakob kon zeggen: 'Ik heb alles' (Gen. 33:9-11). Jakob was Israël geworden, en hij eindigde hoog – in aanbidding en leunend op zijn staf. Hij was veranderd van een bedrieger en een worstelaar in een strijder voor God. De Heere verlangt ernaar om ons te kunnen veranderen naar Zijn eigen beeld.

Toen in 1948 de Verenigde Naties hadden gestemd voor een Joodse staat in Palestina, kwam de Joodse raad bijeen op 14 mei. Toen er gediscussieerd werd over de naam van die staat, riep Ben Gurion uit: Israël is de naam. Daarmee is de naam Israël onsterfelijk geworden. Velen weten dat achter die naam God Zelf staat! Welzalig hij die de God van Jakob tot zijn hulp heeft (Ps. 146:5). Het is belangrijk te weten dat zij gewone mensen waren zoals wij, maar de Heere God kreeg de ruimte in hun leven. Jozef, de eerste zoon van Rachel, nam dit ook ter harte. Jakob gaf het volgende getuigenis over Jozef aan het einde van zijn leven: Jozef is een vruchtboom aan een bron, wiens takken over de muur gaan (Gen. 49:22). Het leven van Jozef doet sterk denken aan de Heere Jezus, Die ons ook een leven van overvloed wil geven. Wij die geloven in de Heere Jezus dienen dezelfde Heer.

Bij de roeping van Abraham had de Heere God beloofd dat Hij zijn naam groot zou maken (Gen. 12:2). De naam Abraham betekent: 'vader van vele volken' (Gen. 17:5). Zijn naam wordt ongeveer 300 keer genoemd in de Bijbel. Wij zijn dankbaar en bemoedigd dat hun geloofsschool is genoteerd (Rom. 15:4). Het is nu onze beurt om diezelfde God alle eer te geven.

19. Persoonlijk getuigenis

Persoonlijk getuigenis van Johan en Linda Schep

Een hartelijke groet aan u of jullie allen en bovenal Zijn rijke zegen toegewenst in alles! De studie over het leven van Abraham en Sara is voor mij tot grote zegen geworden. Het is geweldig als de Heere God de ruimte krijgt om beslag op iemands leven te leggen.

Als ik terugdenk aan mijn eigen leven, dan zal ik nooit het moment vergeten dat dit ook met mij gebeurde. Ik was toen 21 jaar en het was rond de jaarwisseling van 1973-1974. Ik was in Israël en had net van alles beleefd gedurende de laatste oktoberoorlog. Ik was ook helemaal alleen in mijn zelfgebouwde hut ergens in de Negev-woestijn. Daar kwam ik tot mezelf en begon na te denken over mijn leven, evenals de verloren zoon dat deed. Mijn leven werd voorheen vooral door beslissingen van mijn ouders en anderen bepaald. Ik kom uit een gezin van negen kinderen, waarvan er nu één van bij de Heere Jezus is. We waren een boeregezin en emigreerden later naar Brazilië, toen ik elf jaar oud was. Na twee jaar allerlei stormen te hebben meegemaakt, kwamen we met een illusie armer terug. Tot mijn eenentwintigste jaar werkte ik samen met mijn vader als melkboer en was ook mede de kostwinnaar voor het gezin. Dit eindigde na veel stress met een maagoperatie, waarna ik de wijde wereld introk en eindelijk mijn verlangens kon volgen.

Ik kwam er na enkele maanden achter dat er nog niets veranderd was in mijn hart. Ik had nog steeds dezelfde schuldgevoelens, en vele levensvragen. Ik bouwde mijn eigen hutje diep in de woestijn om zo buiten de wereld en alleen verder te leven. Op een avond vond ik mijn Bijbeltje onder in mijn rugzak. Mijn moeder had dat erin gedaan. Het is met de Bijbel net zoals met je aderen, ze dienen je beter als ze open zijn. Voor het eerst in mijn leven begon ik zelf Gods Woord te lezen. Door het lezen van Zijn Woord kwam ik terecht bij Jezus, Die eigenlijk een voorbeeldige hippie-figuur voor mij was. Uiteindelijk las ik ook over Zijn kruisdood en Zijn opstanding. Ik was wel met het geloof opgegroeid, maar het betekende niet veel voor mij en paste niet bij mij, dacht ik. Op een gegeven moment wist ik dat ik een persoonlijke keuze moest maken. Het werd mij duidelijk dat Jezus mij al volledig kende en mij liefhad, en naar mij verlangde. In die woestijn heb ik mijn zonden beleden en de Heere Jezus ook persoonlijk aanvaard. Hij heeft mij vergeven en mij Zijn opstandingeleven gegeven. Nu mag ik een deel van Hem zijn (Hebr. 3:14).

Mijn zoektocht kwam tot een einde en door deze geloofskeuze ontving ik een nieuw leven met andere prioriteiten. Ik was nu pas werkelijk vrij (Gal. 5:1). Direct dreef Zijn inwonende liefde mij om het grote wonder verder te vertellen. Zo is mijn persoonlijke geloofsschool begonnen. De jaren daarna heb ik de meeste tijd in verschillende oases in de Sinäi-woestijn met vallen en opstaan dienend geleefd en getuigd onder de nomaden, de Israëliërs en de reizende jongeren. Mijn onderwerp eindigde altijd met dezelfde uitnodiging: Kom tot de Heere Jezus, u allen die ook vermoeid en belast bent.

De Sinaï-woestijn werd op 26 april 1982 teruggegeven aan Egypte. ik bleef daar tot de laatste dag (Kol. 4:17b). In datzelfde jaar was er ook een oorlog met Libanon en hielp ik als vrijwilliger in een ziekenhuis te Haifa. Na die oorlog ben ik naar een Bijbelschool in het noorden van Engeland gegaan. Ze kenden mij al, want we hadden jongeren ernaar toegestuurd, die in de woestijn tot geloof gekomen waren. Ik was zo dankbaar dat ik nieuwe waarheden leerde kennen en dat er nog meer bevestigd werden. In 1985 ben ik na een rugoperatie terug naar Engeland gegaan en werd begeleider van de studenten. Het was in die tijd, dat ik in de lente een groep studenten meenam om in Israël te getuigen. Eens gingen wij terug naar de oase in Egypte, waar ik voorheen gewoond had. Binnen een dag werd ik opgepakt en moest een nacht in de cel slapen, omdat ik Bijbels verspreidde. Sindsdien sta ik op de zwarte lijst en ben ik niet meer welkom in Egypte.

Later ontving ik een bediening als Bijbelleraar om in internationale Bijbelscholen van de Torchbearers les te gaan geven. Met vreugde mag ik tot op heden toe les geven in verschillende talen (Duits en Engels), en studenten uit vele delen van de wereld dienen. Op mijn 50ste verjaardag gaf mijn familie mij een verjaardagsfeest. Daar waren ook Jules en Monda Lammers. Zij vertelden mij dat hun jongste dochter Linda weduwe geworden was. Zij vertelden mij ook dat haar man Sjaak aan het einde van zijn leven door de prediking van broeder Arie van de Veer van de Evangelische Omroep de Heere Jezus heeft leren kennen. Hij is in het geloof en in vrede gestorven.

Ik vroeg haar telefoonnummer om haar te condoleren. Als gevolg daarvan kregen wij weer contact met elkaar en de oude liefde kwam terug. Na een enerverende tijd zijn we op 54-jarige leeftijd met elkaar

getrouwd. Ik kreeg niet alleen een vrouw, maar ook een familie met twee dochters genaamd Angela en Priscilla, en twee kleinkinderen genaamd Levi en Julia. Een dag na ons huwelijk werd ik nog een keer opa, want Priscilla kreeg haar eerste baby, Esmee genaamd. Later is er nog een zoon bijgekomen, die Olivier heet. Enkele jaren later kreeg Julia ook een dochter, en zij heet Angel. Zodoende zijn wij al overgrootouders en zijn er nu vijf generaties in leven. Wij genieten intens van alle kinderen, en Linda is het grootste geschenk voor mij na de Heere Jezus. Samen dienen we de Heere Jezus en ons huis en hart staan open. De eerste jaren ontvingen wij veel jongeren in ons huis om hen te laten genieten van Gods Woord en ook van de kookkunst van Linda. Met sommigen hebben wij tot op heden nog een intense band. Vooral het werk in de gevangenissen en sloppenwijken in Afrika (Kenia) heeft ons hart.

Enkele jaren terug kreeg ik een hartinfarct en op wonderlijke wijze heb ik dit overleefd. Toen ik op de intensive care lag had ik een gesprek met de Heere en dankte Hem voor het leven. Vernieuwd heb ik toen beloofd om goed van de Heere Jezus te spreken, en niet mijn eigen eer te zoeken (2 Kor. 5:14-15). Daarna zijn er prachtige nieuwe deuren geopend. Bij Family 7 om te spreken over de rijke levensbeschrijvingen en andere onderwerpen in de Bijbel, en om boodschappen bij Trans World Radio door te geven. Onze geloofsschool is heel enerverend geweest en het laatste hoofdstuk is nog niet geschreven. Wij zijn gelukkig en ieder deel van ons leven heeft zijn eigen uitdagingen. Wij ervaren sterk dat de Heere Jezus ons leven leidt, en zien erop toe dat dit gaat in Gods kracht.

20. Het waardevolste lespakket

Gedicht door Thomas van der Meij

Van boven naar beneden, de goede richting van 't geloof.
In omgekeerde richting houdt God Zichzelf doof.
Zet Jezus op de troon in alle facetten van uw leven.
Bouw een altaar van gebed en blijf naar Gods koninkrijk streven.
Vraag alles aan de Heere Jezus en vertrouw op eigen inzicht niet,
Wees gehoorzaam aan Zijn Woord, dat bespaart een hoop verdriet.
Abraham en Sara zij hebben de school doorlopen,
Met waardevolle lessen die u nergens kunt kopen.
Neem alles aan als waarheid wat in 't Woord is opgetekend,
Het wordt u net als Abraham tot gerechtigheid gerekend.

Geraadpleegde literatuur

William MacDonald: Believer's Bible Commentary, A complete Bible Commentary in one volume, Edited by Art Farstad

Dr. Warren Wiersbe: The Bible Exposition Commentary, Edited by Cook, Six volumes.

Jan van Buren: Abraham, de man die God geloofde; 2021; OudeSporen online uitgeverij; ISBN/EAN: 9789491797491

Overige publicaties van de auteur

Voorbeelden voor ons: Vrouwen en mannen in de Bijbel;
2021; OudeSporen online uitgeverij; ISBN/EAN: 9789491797484

U is heden de Heiland geboren: Een bundel kerstmeditaties;
2021; OudeSporen online uitgeverij; ISBN/EAN: 9789491797552

De brief aan de Hebreëen: De superioriteit van de Heere Jezus;
2022; OudeSporen online uitgeverij; ISBN/EAN: 9789491797606

Nehemia - Geloof in actie!: Biddend bouwen aan de gemeente;
2022; OudeSporen online uitgeverij; ISBN/EAN: 9789491797620

The Letter to the Hebrews: The superiority of the Lord Jesus;
2022; OudeSporen online uitgeverij; ISBN/EAN: 9789491797613

Habakuk: Een profeet die God omhelst;
2023; OudeSporen online uitgeverij; ISBN/EAN: 9789491797651

Omslag

Vector illustratie melkweg, galaxy, achtergrond met sterren en nevel. 123rf.com. Foto: 156756864.

Abraham en de drie mannen (1897). NN. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Foster_Bible_Pictures_0027-1.jpg

Distributie:

CBC 't Gulden Boek te Houten

Website: www.cbcboek.nl

E-mail: info@cbcboek.nl